

Maarif

Sabri AKDENİZ

Boykot ve işgallerin ardından

oğu yazarlarımızın kısır, verimsiz bir değişim usulleri vardır olaylara. Yuvarlak lâkırdılarla başlarlar, yuvarlak lâkırdılarla bitirirler. Oysa yuvarlak lâkırdıların ardında kesin, anlaşılır bir mâna bulunmaz, daha doğrusu, çok defa hiçbir anlam yoktur. Bu türlü yazılar ve olaylara bu türlü bakışla beslenenler bulanık kafalı olurlar; kendileri ne söylemek istediklerini iyice, duru olarak bilmedikleri gibi karşılıklı olarak birbirlerinin dediklerini de anlamaz, sadece anlam sanırlar. Bu türlü karşılıklı tartışmalar tarafların heyecanını gittikçe artırarak, sonunda, anlaşma yoluna girilemeyeceği için, kavgaya götürür.

Bu sakat ve zararlı yönelti (attitude), bu verimsiz düşünme alışkanlığı yazık ki gazete yazarlarından genç kuşaklara da bulaşmıştır. Boykot ve işgaller üstüne yığınla yazılar çıktığı halde göz doyuramı pek az olması, ferahlatıcı bir aydınlığa kavuşulamamış bulunması, olaylara bakışımızda ve onları ele alışımızdaki düzensizliğin, usulsüzlüğün, bunlar sonucu da beceriksizliğin su götürmez delilidir.

Yapılacak ilk iş, şüphesiz ki, istekler üstünde birer birer durmak, bunların önce yerinde mi yersiz mi olduklarını araştırmak, sonra da bunların yerinde görülenlerin gerçekleştirme imkânlarını, her birinin ne ölçüde, ne kadar bir süre içinde, nasıl gerçekleştirilebileceğini araştırmaktır. Bir yandan da olayın nedenlerini araştırma, yürürlükteki yasalarımız karşısındaki durumunu yorumlama yoluna gidilecektir. Ancak bunları yaparken şu ya da bu partinin tarafı, şu ya da bu siyasi inanca kendini adanmış bir kimse olarak davranılmaması gerektiği; çünkü böyle davranılmadık mı olaylara önyargularla bakıyoruz ve kafamızda önceden hazırlanmış bir biçimde görmekten kurtulamıyacağımız, üstelik dürüst de değiliz demektir. Biricik kaygımız lâboratuvarda bir deneyi ya da yuvalarında arıları gözliyen bir ilim adamı gibi görmeğe, anlamağa sonra da, gücümüzün yettiği ölçüde siyaset etkisin-

den sıyrılarak, bir sonuç, çıkar bir yol bulup göstermeğe çalışmaktır.

Bu kısa girişten sonra boykot ve işgal olaylarının üstünde, yukarıda anlatmağa çalıştığım bir gözlemci görüşüyle, durmağa çalışacağım.

NEDENLER

Boykot ve işgal olaylarının nedenlerini kesinlikle bulup çıkarmak pek kolay bir iş değildir; çünkü bazı öğrencilerin bu davranışlarına yol açan bilinçli ve bilinç altı etkenler çok çeşitlidir. Ayrıca boykotçular öğrencilerin yüzde kaçı temsil ediyor, onu da bilmiyoruz.

1 — **Evddeki tutum:** Bilindiği gibi, boykotçu öğrenciler sadece doğrudan doğruya kendilerini ilgilendiren konularda bir takım istekler ileri sürmekle yetinmeyip, Boğaz köprüsü, yabancı ülkelerle ilişkilerimize kadar, kısacası, günlük siyaset piyasasının birçok konularına da el atıyorlar. Bu davranış biçimi oldukça yenidir ve ülkenin öğrenci, yani genç kuşağın buyrultularıyla, onların isteklerine göre yönetilmesini bekleyen bir yöneltinin (attitude) sonucudur. Gençlikteki bu yönelti ve onun sonucu olan davranış biçimi, bir arkadaşımın çok güzel adlandırdığı «veledşahi» aile, yani günümüzün ailesi içinde ana-baba-çocuk ilişkilerindeki tutumdan doğmaktadır. Evde her şeyin kendi gerçek ve sözde ihtiyaçlarına göre düzenlendiğini gören, yerli yersiz her isteği ana-babasına, bütün imkânları zorlanarak, yerine getirilen çocuğun, üniversite sıralarında da, ana-baba yerine geçen üniversite yönetiminden de aynı şeyi beklemesi, evde ana-babaya dolaylı dolaysız hükmettiği gibi, üniversite yönetimine de hükmetmek istemesi tabiidir. Ayrıca, evde çocuk bir sorum yükü taşımadığı gibi, üniversite öğrencisinin de davranışlarının sorum yönünü düşünmemesini beklememiz gerekir.

2 — İlerici görünmek ihtiyacı :

Türkiyede batılılara benzemek, onlar gibi davranmak, onların yaptığını yapmak çok uzun bir süredenberi, yüksek bir itibar kaynağı olmuş, ilerleme bu türlü davranışlarla eş anlama kullanılmaya başlamıştır. Bu yüzden genç kuşaklarda batılaşmış ya da ilerici görünmek ruhi bir ihtiyaç, hatta zorunluktur denebilir. Bu yönden bakılınca, üniversitelerimizdeki boykot ve işgal hareketlerine yol açan başlıca etkenler arasında özenti, batılılara benzeme kaygısını görmemek mümkün değildir. Yazarlarımız da, kimi bilerek isteyerek, kimi de yazılarındaki ard anlamlarla, benzeme ihtiyacını körükliyerek Türkiyedeki öğrenci ayaklanmalarını etkilemişler, hatta hızlandırmışlardır.

3 — Çağımızın modası olan, yetkiye, yöneticiye başkaldırma ihtiyacı:

Bu da «veledşahi», çocuğa önük ailenin yan sonuçlarından biri olabilir.

4 — Başarı ihtiyacı :

Fakültelerde verimin çok düşük olması boykot ve işgalleri yaratan başlıca etkenlerden biridir. Birçok öğrenci temel vazifeleri olan derslerinde yeterli, doyurucu bir başarı gösteremeyince, bari ihtiyacını değişik, sapık bir yönle karşılama, böylece bir iş yaptım diye hiç olmazsa kendilerini kandırmağa, kendi gözlemlerinden düşen itibarlarını biraz olsun yükseltmeğe çalışmışlardır. Özellikle işgal olayları bu görevi yapmıştır.

5 — **Sürekli başarısızlığa uğrayan öğrencilerde, ardardına başarısızlığa uğrama sonucu gelişen aşağılık duygusunun verdiği ezikliği, ruh bunalımını tatma ihtimali olan günleri, yani sınav günlerini, biraz olsun daha ileri bir zamana atmak için bilinç altı bir kaygı.**

6 — **«Düzen bozuktur!» diye her gün gazetelerde yazılan, ötedenberi üniversite kürsülerinden söylenegelmiş, belirli bir anlam taşımayan yuvarlak lâkırdılar.** Birçok öğretim üyelerinin ağzından bu iki kelime salt alışkanlıkla çıkar, söylenmesinde belli bir gaye yoktur, sadece bir yakınmadır belki. Ancak açık seçik, belli bir anlam taşımadığı için, her öğrencinin kafasında kendine göre yorumlanarak değişik, ayrı ayrı, hatta ak-kara gibi karşıt anlamlar kazanır. Bu durum zamanla dolgunlaşma ve patlamalara yol açar. Bu bakımdan, kimi bile bile, kimi bilmeden, bu dolgunluk ve patlamalardan bir takım öğretim üyelerini sorumlu tutmamak elden gelmiyor. Öte yandan, bazı öğretim üyelerinin, kimi el altından, kimi açıkça, bu ayaklanmaları körükledikleri dedikodusu da var. Bu söylentilerin doğruluk ölçüsünü bilemiyoruz; yalnız, yazar öğretim üyelerinin birçoğunun yazdıklarından öğrencilerin bir takımının bu davranışlarını —ayaklanma ya da boykot ve işgali, yerinde bulduklarını, öğrenci isteklerini benimsediklerini, ayrıntılarıyla üstünde durma-

makla birlikte— anhyoruz. Yazmaz öğretim üyeleri içinde de bunlara katılanlar bulunduğunu kabul etmemiz tabiidir. Bozulduktan sonraki yeniçeri ocağı davranışlarını akla getiren bir durum bu!

Şimdi burada bir soru akla geliyor: Öğrencileri hakkı bulup destekliyen bu öğretim üyeleri mademki düzeni bozuk buluyorlar, bozukluğun nerede olduğunu açık seçik görüyor, nasıl düzeltilebileceğini biliyorlardı, şimdiye değin neredeydiler, neden düzeltmediler, neyi bekliyorlardı? Üniversite kanunu, üniversite içindeki her türlü düzeltme ve gelişmelere giden yolları açık tutmuş, bunların demokrasi çerçevesi içinde nasıl, ne yoldan gerçekleştirilebileceğini de göstermiştir. Bu durumda, bir takım öğrencinin boykot ve işgale gitmesini, islahat isteğiyle öğretim üyelerini ve yönetimi küçük düşürmelerini beklemeden, fakülte kurulları senato, profesörler kurulu, kısacası yasalara uygun yollardan, gerekli gördükleri düzeltme ve değişiklikleri gerçekleştirmeye çalışabilirlerdi. Bugünedeğin bu yoldan gereğini yapmağa girişmediklerine göde, ya davranışları içtenlikten yoksundur, yaptıklarına kendileri de inanmıyorlar, ya da aksaklık ve bozuklukların düzelmesini gerçekten istemiyor, karışıklık çıkmasını özlüyor, ona göre davranışlarını ayarlıyor, yangına körükle gidiyorlar. Öte yandan, eğer yürürlükteki yasalarımıza uygun yollardan üniversitelerimizde islahat yapmak için uğraşıp da bir sonuç alamıyanlar varsa, onlar da düşümlerinin doğruluğuna yeter sayıda öğretim üyesini inandıramamışlar, gerekli çoğunluk kendilerine katılmamış demektir. Bu duruma rağmen, düşündüklerinin zorla gerçekleştirilmesini istiyorlarsa, bunu sağlamak için ortalığı karıştırmaya çabalıyorlarsa bir azınlık diktatörlüğü yaratmak kaygısındadırlar demektir. Biz, her ne sebeple olursa olsun, bitip tükenmez ayaklanma ve kargaşalıklar yaratmağa inanmıyoruz; duru, sağlam kafayla düşünülüp yürütülen gelişme ve evrimden yanayız. Şunu da belirtmeliyiz ki düzen temelinden A dan Z ye kadar bozuk gibi deyimler pek heyecanlı olmakla birlikte, belirli bir anlam taşımaktan uzak, boş lâkırdılardır.

7 — Ara seçimlerin sonucuna bakarak, siyasi partilerin normal şartlar içinde, seçim yoluyla A.P. yi yenme umutlarının azalması ve iktidar partisini yıpratmak, gözden düşürmek için huzursuzluk yaratma veya yaratılmasını teşvik etmeleri. Bazı siyasi partilerin boykot, işgal v.b. kargaşalık olayları karşısındaki yönelti ve tutumları bu inanca zorluyor kişiyi. Ancak öyle görülüyor ki bu olaylar beklenen sonucu vermemiştir. Belki de tam aksine bir etki yapmıştır. Bunun nedenini bugünkü havanın 1960, 27 Mayıs öncesindekinden farklı olmasında aramak gerekir. Bir kez toplumumuzda 1960, 27 Mayıs öncesi dolgunluğu yoktur. İkincisi profesör ve üniversite öğrencisi 1960 tan önceki eşsiz itibarını ve bu itibarın getirdiği siyasi gücü yitirmiştir. Artık hiç kimse profesör ağzından çıkan yerli yersiz her lâkırdıya «vecize» diye bakmıyor; sokağa düşen üç üniversite öğrencisinin peşine 300 kişi katılmıyor. Halk kargaşalık, patırtı istemiyor, huzur istiyor, meselelerine, karşılaştığı güçlüklerle heyecan ve kavga ile değil, soğukkanlılıkla, dinç ve dudu kafa ile çözüm yolları arayıp bulma alışkanlığını ediniyor. Bunlardan başka, ordumuz da, büyük çoğunluğuyla, siyasi parti ve eğilim kavgalarının dışında kalmağa, arabulucu niteliğinde dahi olsa partiler arasına girmemeğe, herhangi bir fikre ya da yalana âlet olmamağa kararlı görünüyor.

8 — Özel yüksek okulların boykot ve işgale gitmelerinin ardında ayrı, fiyev evlât görünmeme, kabul edilme, özel okul öğrencisi olma karasından kurtulma ihtiyacının yattığı gün gibi ortadadır. Sanki bu boykot ve işgallerle özel okul öğrencisi kendine yüksekte, hor bakan imtiyazlı (!) devlet üniversitesi öğrencisi kardeşlerine şöyle seslenmekte, yalvarmaktadır:

Görüyorsunuz ki biz de sizler gibi düşünüp sizler gibi davranıyoruz, sizden ayrı, başka türlü kişiler değiliz; ne olur bizi de kendiniz gibi, sizlerden biliniz, benimseyiniz, ayrı tutmayın!..

İSTEKLER

Şimdi biraz da belli istekler üstünde duralım: Sayfalar dolusu istekler dikkatle incelenirse yerinde ve bugün için gerçekleştirilmesi mümkün olanların üniversite işgali gibi çok ciddi ve birçok maddi ve manevi zararlar getiren bir davranışı haklı gösterecek bir ağırlık ve önem taşımadığı görülür. Hatta denebilir ki bunlar boykota gitmeği bile gerektirmez; öğrenci derneklerinin ciddi çalışmalarıyla yasa ve tüzüklerin gösterdiği yollardan elde edilebilirlerdi. Yerinde istekleri şöyle sıralayabiliriz:

1 — Bursların artırılması; 2 — Yoksul öğrencilere yardım; 3 — Burs dağıtım şeklinin ıslahı; 4 — Ders notlarının öğrenciye vaktinde dağıtılması; (Bu istek not usulünün kaldırılması, kitap sağlanması şeklinde olmalıydı.) 5 — Şubat hakkı tanınması; gift sınav usulünün bırakılması...

Fakültelerle ilgili dilekler: **Hukuk Fakültesi:** Roma hukuku seçimlik ders yapılmalı, Türk hukuk tarihi ile ilgili dersler konmalı. (Çok önemli bir istektir bu. Doğrusu bir Türk hukuk fakültesinde Roma hukukunun en önemli derslerden sayılması, buna karşılık Türk hukuku diye bir ders bile bulunmaması utanılacak bir şeydir.)

İktisat Fakültesi: Fakülte mezunlarına serbest yeminli mali müşavirlik, hesap uzmanlığı haklarının tanınması; (Üniversitenin vereceği bir hak değil.)

Diş Hekimliği: Tatil zamanında kliniklerin halkın hizmetine açık bulundurulması.

Hukuk Fakültesine alınacak öğrenci sayısı D.P. teşkilâtının öngördüğü sayıda olmalıdır. (Buna benzer bir istek Fen Fakültesince de tekrarlanmıştır.) Bu istek yerinde gibi görünmekle birlikte bir takımımızın otobüs durağında ve otobüse bindikten sonraki davranışını akla getiriyor. Önce, dolu olduğu için durmayıp geçen şoföre küfürü basarız; bir kez de bindik mi hemen değişiveririz; bu defa durakta bekleyenleri almak için duran şoföre çatarız: «Ne duruyorsun! Balık istifi mi bu, tepemize mi bindireceksin? v.b.»

Astronomi bölümü mezunlarına liselerde öğretmenlik hakkı tanınmalı, meteorolojide çalışabilmeleri için bu konu ile ilgili dersler konulmalı. (İş bulmak, üniversitenin yapacağı iş değil.)

Fizik yüksek mühendisliği bölümü yapılmalıdır. Modern fizik dersleri konulmalıdır.

Öğretim üyelerinin öğrenci sorunlarıyla ilgilenmeleri için öğrenci kabul saatleri tesbit edilmelidir.

Öğrenci isteklerinin en önemlisi, şüphesiz ki, öğrenimin genişletilmesi, okutulmayan bir takım derslerin konulmasıyla üniversite programlarının zenginleştirilmesidir. Bir bakıma üniversitenin gelişmesi demek olan bu yönde imkânların zorlanması gerekir. Doğrusu her yıl sonu imtihanların bitiminden sonra, veya ders yılı başlangıcında bir gün fakültelerin öğretim üyeleri yahut onların temsilcileriyle öğrenci temsilcileri bir araya gelerek ortaya konacak eksiklikler üstünde durabilir ve o yıl sonuna değin ulaşılacak bir takım hedefler tesbit edebilirler. Bu toplantı gelenekleştirilebilir ve her yılın muhasebesi yapılır, tesbit edilen hedeflere varılıp varılmadığı, girilen işlerin hangilerinin gerçekleştirilip hangilerinin başarılamadığı nedenleriyle birlikte açıklanır ve yeni yılda yapılacak işler tesbit edilir. Ciddiye alınırsa böyle bir günün ilerde olması muhtemel bazı gerginlikleri önlemesi mümkündür.

Öğrenciler yerinde istekleri yanında gülünç, hatta deli saçması diyebileceğimiz bazı istekler de ileri sürdüler, kendilerini ilgilendirmeyen konulara da el attılar; siyâset rüzgârlarının esip getirdiği meseleleri çözümlenmeğe kalktılar. Meselâ, asistanların nasıl alınması gerektiği, hakları, asistanlıktan doçentliğe, doçentlikten profesörlüğe nasıl geçileceği, öğretim üyelerine verilmesi gereken aylık ve tazminat, öğretim üyelerinin özel yüksek okullarda ders vermeleri, bu okulların devletleştirilmesi v.b. gibi. (Doğrusu öğrencilerinin kendilerini koruyucu kanatları altına almaları karşısında öğretim üyelerimizin içlerinde nasıl duygular uyandırdığını, buna nasıl tepki gösterdiklerini bilmek isterdim!) Ancak burada önemli olan soru şudur: Acaba neden bu konuları da ele almak ihtiyacını duymuşlardır. Birincisi, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu davranış «veledşahi» ailede edinilmiş bir davranış biçimidir. Yalnız burada bir önemli nokta daha vardır: İşgalci öğrenciler de kendilerini işgale iten etkenleri yeter derecede önemli bulmuyor. Bunun etkisiyle bilinçaltında bir huzursuzluk vardır. Bu yüzden, yaptığı işin yerinde olduğuna kendi kendini inandırmak için, yurdumuzda eğitimin kökünden değiştirilmesinden tutunuz da öğretim üyelerinin özel meselelerine varıncaya kadar birçok büyük konuları içine alan bir yığın isteklerde bulunmak yolunu tuttular. Tabii bunda, doğrudan doğruya ortaya çıkmak, düşünüş ve isteklerini açıkça söylemek yürekliliğini göstereme-

yip perde arkasında kalmağı daha uygun gören bazı öğretim üyelerinin de rolleri bulunduğunu belirtmek zorundayız.

Bir takım gazetecilerimiz işgalci öğrencilerin daha iyi yetişmek kaygısında olduklarına inanmış görünmüşlerdir. Oysa bu kaygı gerçek gibi görünmüyor; doğrusu çoğu öğrencinin, iyi olsa da, kendini sıkıya koyacak, daha çok çalışmağa zorlayacak bir düzeni benimsemeleri beklenemez. Nitekim istekler içinde bizi yazarların, belki de işgalcilere hoş görünmek için yazdıklarının aksine inandırıcılar var. Meselâ: «Birinci sınıf hariç belge usulü kaldırılmalıdır. Hukuk Fakültesinin bütün sınıflarından belge kaldırılmalıdır.»

«Dördüncü sönestreden sonra baraj kaldırılmalı.»

«Enternlik kanunlaşmamalıdır.»

«Kalitatif, kantitatif ve organik lâboratuvarlara giriş sınavı yapılmalıdır.»

«Ders ve sınav programı talebe cemiyeti tarafından düzenlenmelidir.»

«Vizelerden sonra yapılan pratik sınavları ve sözlü sınavlar kaldırılmalıdır.»

Bunlardan başka işgalcilerin bir de hiç üstünde durmadan ortaya attıkları, gülünçlükle niteliyebileceğimiz istekler var:

«Öğretim üyelerine ders kitapları için kitap sahifesi ne olursa olsun en fazla 3000,— lira telif hakkı verilmelidir.»

Bütün öğrenci isteklerinin incisidir bu ve öğrencinin profesöre karşı ne ölçüde menfi bir ruh hali taşıyacak duruma getirildiğini göstermesi bakımından ilgi çekicidir. 500 sayfalık bir kitap düşününüz, sadece daktiloya çektilmesi bile 750,— lira tutar. Böyle bir teklif profesörlere «Kitap, ders kitabı yazmanın» demekle birdir. Sanki GERÇEK kitap yazan profesör sayısı çokmuş gibi... Pek dile dolanılan kitap ticareti konusu da ayrı bir hikâyedir. Sadece beş hoca bunu yapıyor diye beşyüz kişiye çamur atmak...

«Üniversite öğretim üyeleri kamu hizmetleri dışında hiçbir iş görmemelidir. Özel okullar devletleştirilene kadar bu okullarda ders vermek istiyen öğretim üyeleri Devlet Üniversitesinden istifa ederek ayrılmalıdır.»

Bugün, özellikle fen ve mühendislikle ilgili bölümlerin öğretim üyeleri içinde, özel yüksek okullarda ders vermiyeni hemen hemen hiç yok gibidir. Özel yüksek okullarda dersi olan profesörler Devlet Üniversitesinden ayrılacak olsalar pek çok fakültenin, belki de bütün teknik üniversitenin kapısına kilit vurmamak zorunda kalacaktır.

Özel yüksek okulların devletleştirilmesi başlıbaşına uzun boylu bir yazı konusudur. Ancak bir gelişmeyi belirtmeden geçemeyeceğim: Devlet üniversiteleri A dan Z ye kadar bozuk, kökten ıslaha muhtaç, diye yakınırken, özelleri de devletleştirmeğe kalkmak, ıslah etmeği, sakıncalarını ortadan kaldırmağı, devlet üniversitesinin yapamayacağı bir takım görevleri yapar duruma getirmeği düşünmemek garip değil mi?

Allahüma

Gök kuşağında yedi rengim vardı,
Bir yay çizmiştim sana tâ gönülden;
Bu tayfın alevi içimi sardı,
Bir hoşça çağırdım beni derinden.

Yıldızlar sanatı dururken gökte
Arşı âlem ferşe bakıyordu hep
Bir gün bozulursa renkli sergi de
Derin kuyulara düşerim ben hep.

Bulutlardan öte sadâ var sandım
Dereden tepeden bir ses çıkmadı
Kavuşayım diye SENİ aradım
Bu ruh ten evinde ondan durmadı.

● CEMAL TARIK KUTLU